

Apie mūsų praėjusias Nepriklausomybės šventes ir tranzitą

Mieli „Pasaulio lietuvio“ skaitytojai,

Įsibėgėjant pavasariui ir prisimindami neseniai praėjusią Nepriklausomybės atkūrimo dieną – Kovo 11-ąją – siūlome visiems darkart stabtelėti prie „tranzito“ idėjos, *tranzito*, kuriuo galima pavadinti neilgą mūsų valstybės gyvavimo laikotarpį. Laikotarpis po nepriklausomybės atkūrimo atrodo „neilgas“ valstybių gyvavimo istorijoje, tačiau pilietiniame ir žmogaus gyvenime per beveik tris dešimtmečius užauga nauja karta, subręsta naujos vertybės, neretai skirtingos nei senosios kartos. Naujasis Lietuvos valstybingumas kūrėsi veikiamas stiprių globalizacijos vėjų. Gal dėl globalizacijos sūkurio, įsukusio pasaulinę politiką baigiantis tūkstantmečiui, mūsų naujasis valstybingumo etapas tapo toks sodrus įvykiais ir virsmais? Buvome imlūs ir išmintingi, ir netrukome šia istorine galimybe pasinaudoti, gerai žinodami, kad atkurti valstybę yra viena, o garantuoti joje demokratiją ir respubliką – kita. Per paskutinius dešimtmečius sukurta neįtikėtinai daug, tačiau demografiniu požiūriu daug prarasta. Guodžia tai, kad Lietuvos tranzitas nesibaigė. Veikiau jis prasidėjo ir, kas „ištekėjo“, natūraliai „sutekės“ į gerą dirvą, bet gal kitokia forma. Galbūt tai bus ne emigrantų sugrįžimas, o investicijos arba kitų kultūrų gyvavimas šalia mūsų? Kaip bebūtų, mes galime ir turime pasistengti, kad tai nebūtų mūsų valstybės ir kiekvieno atskiro piliečio išnaudojimo arba menkinimo forma, lygiai kaip ir stengtis visame šiame procese nenuvertinti kitų įtakos. Globalizacija įgavo pagreitį kaip smarkiai besisukanti karuselė, iš kurios neprisisegęs diržo pramogautojas gali lengvai iškristi. Rizikos ir pavojų šiandien daug. Šalimais jaučiasi gimstančių naujų

„globaliųjų jėgų“ alsavimas, ir, kaip kad būna istorijoje, mažoms valstybėms, vėliau ar anksčiau, jos gali paskelbti ultimatumą. Europoje tokių valstybių – ne viena, ir visos jos kaip senovės graikų „diogenai“ saugo ir gina Europos „pasienius“. Mažos šalys gina kitus per subtilų diplomatijos meną. Šio meno jos mokosi viena iš kitos, o mokytis iš kokios nors „mažosios sesers“ istorijos – vienas išmintingiausių gestų.

Apie mūsų kultūros tranzitą ir tikrovės keliamus iššūkius žurnalo skaitytojams byloja kupinas šviesių realijos gaidų *Kornelijaus Platelio* tekstas. Tarp eilučių girdėti ir autoriaus perspėjimas apie tai, kaip svarbu lietuviams užsienyje neprarasti gyvo ryšio su Lietuva, nes tik per jį išliks mūsų gimtoji kalba. Apie kupiną smalsumo ir aistringą kontaktą su plačiuoju pasauliu ir Lietuvos kasdienybės detalėmis byloja ir autobiografiškai dokumentinė *Arūno Kulikausko* fotografija. Mūsų išeivija visados turėjo ypatingą ir nepaprastą santykį su gimtuoju kraštu, ir VU profesorius *Zenonas Norkus* savo moksliniame straipsnyje pasakoja, kokios buvo šio santykio priežastys ir pasekmės. Bostono universiteto istorijos dėstytojos, lietuvių literatūros vertėjos Juros Avižienis, gimusios ir augusios Čikagoje, pasakojimas atveria daug tiesos apie asmenybinius ir profesinius žmogaus virsmus. *Australijos lietuviai* pasidalino su mumis visus „tranzitus“ pakėlusia ir sėkmingai gyvuojančia lietuvybės tradicija Australijoje. *Brolis Vincentas* dovanojo žurnalui savo įdomias kelionių įžvalgas apie Australiją, sugretindamas lietuvybės apraiškas „čia“ ir „ten“. *Solveiga Valatkaitė,* Maskvos lietuvių mokyklos direktorė, padėjėjų *Polinos Michailovos ir Svetos Gerasimovos* talkinama, pristatė mokyklos veiklą, apie kurios mastą ir turinį žino tikrai ne visi, ir tai itin vertinga medžiaga lituanistinio švietimo tema. Lituanistikos tyrimo ir studijų centro vicepirmininkė Loreta Timutienė papasakojo žurnalui apie neįkainojamą Centro archyvą ir jo darbuotojų veiklą. „Atskiroje rubrikoje“ pasidalinome įdomesnėmis naujienomis ir širdingai padėkojome „Pasaulio lietuvio“ rėmėjams!

Nuoširdžiai
Žurnalo „Pasaulio lietuvis“ vyriausioji redaktorė Dalia Staponkutė